

УДК 811.111' 373. 2:808.53:328(410)
DOI <https://doi.org/10.26661/2414-1135-2020-80-2-8>

ВЛАСНІ НАЗВИ У ВИСТУПАХ БРИТАНСЬКИХ ПАРЛАМЕНТАРІВ ПЕРІОДУ КОРОНАВІРУСНОЇ ПАНДЕМІЇ

Насакіна С. В.

*кандидат філологічних наук,
завідувач кафедри української та іноземних мов
Одеський державний аграрний університет
пров. Олександра Матросова, 6, Одеса, Україна
orcid.org/0000-0002-8288-0405
sveteacher@ukr.net*

Ключові слова: *оніми,
лінгвістика, ономастика,
політичний текст, функції.*

Нині, коли зростає роль політики у світі, загострюється конкурентна боротьба між політичними силами, все більшого значення набувають механізми маніпулювання, мова політиків починає грати все більш істотну роль у житті суспільства. Дослідження політичних текстів дає змогу встановити відмінності і спільні риси мовної організації політичної лексики. Одна з найпомітніших рис політичних текстів – велика кількість лінгвістичних прийомів. На думку вчених, для того щоб політична мова була ефективною, вона повинна поєднувати логічний і емоційний компоненти. Деякі дослідники політичних текстів вважають, що вибір мовних одиниць має певну мотивацію і ефект. Як показали лінгвістичні дослідження, ефективність мовного впливу досягається за рахунок використання різних виразних засобів мови, зокрема, тропів і фігур, а також певних власних назв. Саме тому аналіз функціонування власних назв у сучасних політичних текстах набуває особливої важливості. У статті розглядаються особливості вживання власних назв у політичних виступах британських парламентарів. У роботі висвітлено функціональне навантаження онімів, які виконують номінативну, інформаційну та символічну функції. Давньогрецький філософ Платон писав, що кожна політична система, як і різні істоти, має свою особливу мову: одну – для демократії, другу – для олігархії, а третю – для монархії. Метою статті є аналіз онімів у виступах британських парламентарів. Об'єктом дослідження є власні назви. Предмет дослідження – функціонування власних назв (онімів). Мета визначає вибір методів, тому у нашому дослідженні було використано загальнонаукові методи систематизації, аналізу та синтезу, кількісний аналіз. Сумуючи вищезазначене, можемо підкреслити, що вперше було проведено аналіз онімів у політичних текстах британських парламентарів періоду коронавірусної пандемії. Практична цінність роботи полягає у тому, що проведений аналіз онімів у політичних текстах відкриває перспективи подальших досліджень, які можуть бути пов'язані з виявленням диференційних особливостей використання власних назв у політичних текстах у різних країнах. У результаті розвідки були встановлені особливості функціонування власних назв.

PROPER NAMES IN BRITISH PARLIAMENTARIANS SPEECHES DURING THE PERIOD OF THE CORONAVIRUS PANDEMIC

Nasakina S. V.

*Candidate of Philological Sciences,
Head of the Department of Ukrainian and Foreign Languages
Odesa State Agrarian University
Olexander Matrosov lane, 6, Odesa, Ukraine
orcid.org/0000-0002-8288-0405
sveteacher@ukr.net*

Key words: *onyms, linguistics, onomastics, political text, functions.*

In our time, when the role of politics in the world is increasing, the competition between political forces is sharpening, mechanisms of political manipulation are becoming more and more important, politicians language is starting to play an increasingly significant role in the life of society. The study of political texts allows us to establish the differences and common features of the linguistic organization of political vocabulary. One of the most noticeable features of political texts is the large number of linguistic techniques. According to scholars, for political language to be effective, it must combine logical and emotional components. Some researchers of political texts believe that the choice of language units has a certain motivation and effect. Linguistic research has shown that the effectiveness of language influence is achieved through the use of various expressive means of speech, in particular, tropes and figures, as well as certain proper names (onyms). That is why the analysis of the functioning of proper names in modern political texts becomes especially important. The article considers the peculiarities of the use of proper names in the political speeches of British parliamentarians. The paper highlights the functional load of proper names, which perform nominative, informational, and symbolic functions. The aim of the article is to analyze proper names in the speeches of British parliamentarians. The object of research is proper names. The subject of research is the functioning of proper names. The aim determines the choice of methods in our study: general scientific methods of systematization, analysis and synthesis, quantitative analysis were used. Summing up the above, we can emphasize that for the first time an analysis of onyms was conducted in the political texts of British parliamentarians during the coronavirus pandemic. The practical value of the work is that the analysis of onyms in political texts opens up prospects for further researches, which may be associated with the identification of differential features of the use of proper names in political texts in different countries. As a result of the investigation, the peculiarities of the functioning of proper names were established.

Постановка проблеми. Сучасний світ живе в режимі пандемії коронавірусного захворювання COVID-19, який вплинув на життя багатьох людей майже у всіх країнах світу. При цьому для різних країн боротьба з пандемією має певні відмінності, тому на підставі глобальної оцінки ризиків кожна країна розробляє власну стратегію. Хоча прогнози епідеміологів у різних країнах відрізняються, вчені сходяться на тому, що COVID-19 ще довго буде впливати на життя як окремих людей, так і різних верств населення. Спалах коронавірусу став, на думку багатьох учених, викликом для людства ХХІ століття. З одного боку, йдеться

про необхідність швидко розробити відповідні фармацевтичні засоби для лікування та профілактики нової хвороби. З іншого боку, будь-яка пандемія має цілком конкретні соціокультурні та політичні наслідки, ось чому цікаво простежити сучасну риторичку британських парламентарів саме у пандемічний період. Оскільки поза увагою науковців залишаються питання використання власних назв у дискурсі політичної еліти, до якої належать члени Палати лордів, функціонування різних типів пропріальних одиниць у виступах британських парламентарів набуває неабиякого інтересу, особливо у сучасний період пандемії.

Метою статті є аналіз онімів у виступах британських парламентарів, а саме членів Палати лордів. Відповідно до мети визначено такі завдання: розглянути функціонування різних видів онімів у політичних виступах, окреслити структурні особливості англійських онімів та висвітлити функційні особливості власних назв у політичних текстах. Відомо, що ще в античних державах найважливіші рішення залежали від уміння політичних діячів вплинути на думку громадян. Однією з найпомітніших особливостей політичних текстів була та є певна кількість власних назв, саме тому деякі сучасні мовознавці навіть стверджують про формування нової галузі у ономастичних дослідженнях – політичної ономастики [1, с. 33], тому **актуальність** роботи зумовлена зростаючим інтересом до вивчення власних назв у політичних текстах.

Предмет дослідження – функціонування власних назв (онімів). **Об’єктом** дослідження є власні назви у виступах британських парламентарів Палати лордів (600 одиниць). Політичні тексти дістають відображення у дослідженнях багатьох науковців (А. Артюхова, А. Баранов, А. Вежбіцька, Т. Весна, Т. ван Дейк, М. Діденко, А. Ковалевська, Т. Ковалевська, Н. Кондратенко, В. Петренко, Л. Стрій, В. Субботіна, О. Феофанов та ін.). Характеристику власних назв у політичних текстах знаходимо у М. Воєводкіна, М. Рослицької, Ж. Таубаєва, А. Bergien, R. Casañ-Pitarch тощо. **Матеріалом** дослідження є тексти промов британських парламентарів Палати лордів, які були представлені на сайті Парламенту Великобританії з початку коронавірусної пандемії COVID-19.

Виклад основного матеріалу дослідження. Багато вчених відзначають, що характерною особливістю політичної влади є використання мови як засобу формування мислення суспільства. Останніми роками отримало велике поширення поняття «мова влади», яке включає в себе мову політичних виступів, промов, політичної реклами тощо. Основними засобами реалізації «мови влади» є, наприклад, засоби друку, теле- і радіопередачі, Інтернет-сайти, публічні виступи політиків.

Давньогрецький філософ Платон писав, що у кожного політичного устрою є своя особлива мова: одна – у демократії, інша – в олігархії, а ще інша – у монархії [2, с. 473]. Кожній соціальній групі притаманні свої корпуси власних назв. Крім того, в період активізації політичного життя на функціонування власних назв впливають соціальні, політичні фактори, тому цікаво розглянути, які власні назви використовують у своїх виступах парламентарі країн з різним політичним устроєм.

Зазначимо, що думки про можливість використання впливу мови на поведінку людини містяться ще в трактатах античних філософів. Суттєві принципи прагматичних текстів знайшли

своє відображення у працях стародавніх філософів різних країн (Сократ, Платон, Аристотель, Конфуцій, Сюнь-цзи та ін.). Софісти Горгій (бл. 483–375 рр. до н. е.), Лісій (459–380 рр. до н. е.), Протагор (бл. 480–410 рр. до н. е.) не тільки заклали основи теорії красномовства, але і внесли неоціненний вклад у теорію і практику мовного впливу. Так, софісти вважали, що довести можна все, що завгодно, використовуючи будь-які засоби для досягнення своєї мети. Сократ був переконаний, що за допомогою майстерно поширених питань під час розмови можна добувати інформацію з глибин людської душі. Саме тому філософ прагнув шукати істину в ході діалогів, як і сучасні парламентарі, що дискутують та доводять свою точку зору на проблемні питання.

Відомо, що Британський парламент складається з трьох елементів: Монарха, Палати лордів та Палати громад. Розподіл на дві Палати відбувся ще у 1330 році на основі Вестмінстерського статуту, а сьогодні склад Палати лордів формується зі «спадкових та духовних лордів та довічних перів, ординарних лордів з апеляцій» [3, с. 70]. Дослідники відзначають той факт, що нині чинна Палата лордів є «унікальним конституційно-правовим феноменом у сучасному парламентаризмі» [4, с. 12], тому що у жодній сучасній демократичній країні «немає палат парламентів, склад яких би формувалася без будь-якої участі населення» [4, с. 12]. Також відомо, що у парламенті функціонують комітети, які контролюють діяльність як окремого Міністерства, так і Уряду. Так, на засіданнях різних комітетів, а також спеціального комітету по питаннях, які стосуються COVID-19, постійно обговорюються та вирішуються проблеми, пов’язані з впливом пандемії на життя громадян Великобританії. Наша стаття – це початок ономастичного дослідження власних назв, які активно використовувались та використовуються членами парламентів різних країн під час коронавірусної пандемії, тому що мова політичних виступів еліти у будь-якій державі відображає ціннісні пріоритети країни. Одним зі складників політичного виступу парламентарів будь-якої країни є вплив на думку й поведінку суспільства за допомогою різних лексико-стилістичних прийомів.

Зазначимо, що онімний простір, як «сукупність власних назв усіх класів, вживаних у мові певного народу в конкретний історичний період для називання реальних, гіпотетичних і фантастичних об’єктів» [5, с. 136], включає: **антропоніми** (імена людей), **топоніми** (назви географічних об’єктів), **ергоніми** (власні назви певних об’єднань людей), **прагматоніми** (власні назви тих об’єктів, які мають денотати в прагматичній сфері діяльності людини), **ідеоніми** (назви об’єктів

духовної культури), **фітоніми** (назви рослин), **хрононіми** (назви подій і відрізків часу, пов'язаних з історичними подіями), **зооніми** (імена або клички тварин), **космоніми** (назви природних об'єктів космічного простору), **теоніми** (імена божеств і демонів у будь-якій релігії, міфології). Беручи до уваги, що для політичного тексту властиві певні онімні розряди, розглянемо функціонування найбільш численних розрядів у промовах британських парламентарів, а саме **антропонімів, топонімів, ергонімів, ідеонімів, хрононімів**.

Відмінною рисою політичного виступу парламентаря Палати лордів є наявність великої кількості **антропонімів** та **топонімів**, наприклад: *“Last weekend, the Sunday Times published its new “Rich List”. I know the very thought is enough to send timorous wee beasties into spirals of outrage, but who stood at number one? Sir James Dyson, that extraordinary, inspiring and very British engineer and innovator. His success does not make him perfect; he admits to mistakes. He blew half a billion pounds on developing an electric car: a great idea, but not to be”* (Виступ лорда Доббса, 21.05.2020). Зазначимо, що у наведеному прикладі, крім антропоніма *James Dyson*, також є **ідеонім** *Sunday Times*. Багато психологів вважають, що однією з умов успішного впливу, наприклад, політичної реклами на людину є перерахування всіляких регалій, звань, а характерною й відмінною рисою у промовах парламентарів Палати лордів є використання прізвищ лордів за антропонімною формулою «титул (звання)+прізвище», які, на наш погляд, крім інформативної, виконують також і символічну функцію, наприклад: *“As my noble friend Lord Bethell pointed out, the Bill is one part of the national response to COVID-19, but it is not the full armoury”* (Виступ лорда О'Шогнессі, 24.03.2020). Загалом, домінуючими структурними типами антропонімів у досліджуваному матеріалі є двокомпонентні та багатоконпонентні словосполучення, наприклад: *Lord Bethell, Baroness D'Souza, Lord Bassam of Brighton, Lord Hunt of Kings Heath, Baroness Bennett of Manor Castle, Professor Michael Marmot*.

Щоб максимально наблизитися до цільової аудиторії, парламентарі вдаються до перевірених символів, що можуть максимально точно передати інтенцію виступу, наприклад, прецедентні власні назви, які є добре зрозумілими у межах британської культури. Так, у наступному прикладі вживається ім'я короля Англії, який залишив помітний слід у історії країни: *“Why is that Henry VIII power necessary? Could the Minister give examples of the kind of omission or modification that the Government have in mind? Why are these powers subject only to the negative procedure, given that, as the committee explains in its report, a statutory instrument can be made just as expeditiously under*

the “made affirmative” procedure, under which they would lapse without parliamentary approval?”. Такі приклади переконливо ілюструють актуалізацію прецедентних імен як культурних констант мовомислення британців. Видатний античний теоретик ораторського мистецтва Аристотель у своїй «Риторичі» проаналізував принципи, на основі яких оратор може примусити до чого-небудь свою аудиторію або відговорити її від чого-небудь. «Що стосується способів переконання, що доставляються промовою, то їх три види: одні з них перебувають у залежності від характеру мовця, інші – від того чи іншого настрою слухача, треті – від самої промови», – писав філософ [6, с. 90]. Зважаючи на інформативну і культурну ємність, такі прецедентні антропоніми, як *Henry VIII*, мають значний потенціал впливу для британської аудиторії.

Щоб виступ був ефективним, у ньому повинні поєднуватися логічні і емоційні компоненти, наприклад: *“I come from a medical community: my wife, to whom I have been married for 59 years now, is a full-time GP while my son is a doctor. Necessarily, as I and my wife have worked in the UK, India, Sri Lanka and other parts of South and South-East Asia, we understand the medical world at some length. I recognise that South Asia and South-East Asia had the SARS catastrophe, and as a result of that they are used to dealing with the great problem that we now face. They were prepared for pandemics, which the West was not and is not”* (Виступ лорда Несбі, 24.03.2020). Повторення **топоніма** *Asia* декілька разів допомагає створити виступ переконливішим та акцентувати увагу на цьому регіоні.

Поширеним прийомом введення власної назви у виступ парламентаря можна назвати абревіацію. Відзначимо, що загалом частотність використання абревіатур у досліджуваному матеріалі досить висока, наприклад: *“My Lords, these regulations are proportionate and in the interests of the public's health. They should be passed. Professor Michael Marmot, in his review of the social determinants of health inequality, noted in 2010 that the lower an individual's social position, the poorer their health was likely to be. Ten years on, in some parts of the UK not much has changed. The outbreak of coronavirus in Leicester, Oadby and Wigston was not surprising, given the occupational factors, the evidence of multigenerational living and the exposure to COVID-19 of those of BAME backgrounds – something that I understand the Government are reviewing”* (Виступ лорда Рібейро, 29.07.2020).

Зазначимо, що дослідник маніпуляції в англійській комунікації О. Дмитрук вважає, що тактика повторення інформації «допомагає формувати відповідне сприйняття реальності: фрази або слова, які багаторазово повторюються в різних ЗМІ, змушують адресата прийняти їх як істинні,

правильні» [7, с. 8]. Так, у наступному прикладі повторення **топоніма** *Pendle*, що знаходиться у східній частині графства Ланкашир, має привернути увагу до цього району у зв'язку з коронавірусною пандемією: *“The noble Lord gives fascinating testimony, and I pay tribute to the council in **Pendle**, which is well known for its energetic approach in dealing with the epidemic. I honestly say a massive thank you to all those in **Pendle** who are working so hard. Despite what the noble Lord has just said, they are being successful. The strategy is working and they are fighting the disease and breaking the chains of transmission, and we are all hopeful that **Pendle** will be restored to normal life as soon as possible”* (Виступ лорда Бетелла, 2.09.2020).

Ергоніми, як і антропоніми та топоніми, часто використовуються у виступах парламентарів. Слід зазначити, що згідно зі словником української ономастичної термінології, **ергонім** – «власна назва певного об'єднання людей: організації, партії, установи, закладу» [5, с. 85]. **Ергоніми** є об'єктивним показником процесів, що відбуваються у соціумі, особливо в кризові періоди розвитку суспільства. За визнанням багатьох учених, політики у своїх промовах намагаються сформулювати громадську думку і соціальні установки та створюють необхідний стереотип мислення, і тим самим беруть участь у соціальному управлінні суспільства, наприклад: *“I note that, as well as giving money to **Gavi**, the Government are also funding UK-based efforts such as that at the **University of Oxford**. Given the multiplier advantages of combining funds with others – the fact that there is no way of knowing which of the hundreds of vaccine efforts around the world will be successful and that no one is safe until all are safe – how are the Government deciding the division of funds between national efforts and international efforts such as **Gavi**?”* (Виступ баронеси Беннетт, 18.05.20).

У наведеному вище прикладі використовуються такі **ергоніми**, як *Gavi* (Глобальний Альянс з вакцин та імунізації) та *University of Oxford*. Зі ЗМІ відомо, що, як і більшість світової наукової спільноти, вчені Оксфордського університету та ГАВІ працюють над створенням вакцини проти коронавірусу COVID-19. Можна стверджувати, що **ергонім** *Gavi* в наведеному прикладі виконує інформаційну функцію, тоді як **ергонім** *University of Oxford* – символічну функцію, бо для певної аудиторії Оксфордський університет має символічне значення як найстаріший університет у Великобританії, серед випускників якого протягом багатьох сторіч були філософи, письменники, політичні діячі, члени королівської родини.

Слід зазначити, що, на думку вчених, парламентський дискурс вимагає більш ретельної роботи, щоб розкрити ключові особливості та

концепти, які відрізняють його від інших субжанрів політичного дискурсу. Частотність використання **ідеонімів** та **хрононімів** є відносно невисокою, це пояснюється тематикою вибраних нами виступів. Згідно зі словником української ономастичної термінології, **ідеонім** – «власна назва окремого об'єкта культури, науки, мистецтва, взагалі духовності, інакше назви художніх, музичних творів, наукових, релігійних, публіцистичних праць» [5, с. 94], а **хрононім** – «власна назва історично важливого часового періоду, епохи, свята, певної дати» [5, с. 190]. Цікавим і репрезентативним, на нашу думку, є функціонування **ідеонімів** у виступах парламентарів, що виразно свідчить про реалії сьогодення у Великобританії, наприклад: *“My Lords, where the department has used secondary legislation to put in place measures to tackle the coronavirus pandemic, these regulations stipulate that a review of the measures will take place within 28 days. In making a decision on how to proceed, we comply with our legal duties, and all the relevant Acts – **the Equality Act, Public Health Act, National Health Act and the family test**. We keep the situation under continuous review to consider whether the measures contained in the regulations are still a necessary component of our effective response”* (Виступ лорда Бетелла, 9.10.20). Будь-яка власна назва у промові парламентаря може виступати як інтегральна характеристика, що реалізує загальну мету політичного тексту. **Хрононіми** об'єктивно вказують на свою віднесеність до культурно-мовних універсалій, наприклад: *“I begin every discussion of statutory instruments these days with a preamble outlining our serious concerns about the way in which decisions have been made, announced and brought into law. Somebody said, “**Groundhog Day**” – I think it might have been me last time – and it sort of feels like that”* (Виступ баронеси Торнтон, 7.10.20). Зауважимо, що майже всі розряди онімів у промовах парламентарів мають інформаційний потенціал, а антропоніми та топоніми виступають також знаками-символами, тому мають великий ступінь прагматичного впливу.

Висновки і перспективи подальших розробок.

Підсумовуючи вищевикладене, можна відзначити, що, по-перше, онімний простір кожного народу відображає культурну особливість цієї спільноти в певний історичний період. По-друге, політичний дискурс реагує на сучасний виклик пандемічного періоду. По-третє, у результаті дослідження було встановлено, що найчисленнішою групою у вивченому матеріалі виявилися антропоніми (327 одиниць), інші розряди представлені у такому співвідношенні: топоніми (122 одиниці), ергоніми (101 одиниця), ідеоніми (38 одиниць), хрононіми (12 одиниць). По-четверте, усі розряди онімів виконують

номінативну функцію, основну функцію власних назв. Для власних назв політичних текстів притаманна також **інформаційна** та **символічна** функції. Власні назви у виступах парламентарів урізноманітнюють політичний текст та збільшують прагматичний вплив на аудиторію, здебільшого вони можуть виступати символами, тому глибшого дослідження потребує культурно-історичний аспект функціонування власних назв у політичному дискурсі періоду коронавірусної пандемії.

ЛІТЕРАТУРА

1. Рослицька М.В. Прецедентне ім'я в політичному дискурсі: формально-семантичні ознаки і соціопрагматичний потенціал (на матеріалі промов президентів України, Польщі та Франції кін. XX – поч. XXI ст.): дис. ... канд. філол. наук : 10.02.15. Львівськ. нац. ун-т ім. Івана Франка, Львів, 2019. 357 с.
2. Платон. Собрание сочинений в 4 т. Т. 4. Москва : Мысль, 1994. 830 с.
3. Француз-Яковец Т.А. Парламент Великобританії в системі поділу влади. *Науковий вісник Львівського державного університету внутрішніх справ*. Львів, 2011. № 3. С. 69–75.
4. Бруслик О.Ю. Конституційно-правовий статус парламенту Великобританії : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.02. Харків, 2017. 23 с.
5. Словник української ономастичної термінології / уклад. Бучко Д.Г., Ткачова Н.В. Харків : Ранок-НТ, 2012. 256 с.
6. Аристотель. Сочинения в 4 т. Т. 2. Москва : Мысль, 1978. 687 с.
7. Дмитрук О.В. Маніпулятивні стратегії в сучасній англomовній комунікації (на матеріалі текстів друкованих та Інтернет-видань 2000–2005 років) : автореф. дис. ... канд. філол. наук : 10.02.04. Київ, 2005. 21 с.

REFERENCES

1. Roslits'ka, M.V. (2019). Precedentne imya v politichnomu diskursi: formal'no-semantichni oznaki i sociopragmatichnij potencial (na materialii pro-mov prezidentiv Ukraini, Pol'shchi ta Franciyi kin. XX – poch. XXI st.): dis. ... kand. filol. nauk: 10.02.15. L'vivs'k. nac. un-t im. Ivana Franka, L'viv. 357 p.
2. Platon (1994). *Sobranie sochinenij v 4 t. T. 4.* Moskva: Mysl'. 830 p.
3. Francuz-Yakovec, T.A. (2011). *Parlament Velikobritaniyi v sistemi podilu vladi.* *Naukovij visnik L'vivs'kogo derzhavnogo universitetu vnutrish-nikh sprav.* L'viv, No. 3. Pp. 69–75.
4. Bruslik, O.Yu. (2017). *Konstitucijno-pravovij status Parlamentu Velikobritaniyi: avtoref. dis. ... kand. jurid. nauk: 12.00.02.* Kharkiv, 23 p.
5. *Slovník ukraíns'koyi onomastichnoyi terminologiyi (2012) / uklad. Buchko D.G., Tkachova N.V.* Kharkiv: Ranok-NT. 256 p.
6. Aristotel' (1978). *Sochineniya v 4 t. T. 2.* Moskva: Mysl', 687 p.
7. Dmitruk, O.V. (2005). *Manipulyativni strategiyi v suchasnij anglomovnij komunikaciyi (na materialii tekstiv drukovanikh ta Internet-vidan' 2000–2005 rokiv): avtoref. dis. ... kand. filol. nauk: 10.02.04.* Kyiv, 21 p.